

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ РИТОРИКИ

Рівень вищої освіти – *перший бакалаврський*

Освітня програма – *бакалавр (Історія)*

Спеціалізація (за наявності) – *014 Середня освіта*

Спеціальність – *Історія (середня освіта)*

Галузь знань – *01 Освіта/Педагогіка*

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол №1 від 28.08.2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія риторики
Викладач (-і)	Ярослав Григорович Мельник
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-10 моб. 067 730 58 26
Е-mail викладача	yaroslav.melnyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна
Обсяг дисципліни	Кредитів ЄКТС – 3 кредити (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Обговорення індивідуально вибраних студентом питань і тематики з лекційних курсів та самостійної роботи
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс «Історія риторики» для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Історія) входить до циклу історико-культурологічних дисциплін і відбиває усі періоди розвитку дисципліни від V ст. до н.е. до поч. XXI ст. Особлива увага у розгляді періодизації зосереджена на XX та XXI ст. – т. зв. періоді «неориторики». Презентуються також закони сучасної дискурсології та визначається її місце у організації інформаційного середовища на сучасному етапі розвитку цивілізації. Також предметом спеціального розгляду є політичний дискурс та типологія комунікативної поведінки політичних лідерів, працівників мас медійної сфери та ін. Курс передбачає теоретичну та практичну частини. У практичній ключовим сегментом є презентація матеріалу (на обрану тему) з урахуванням сучасних вимог до культури оприлюднення інформації.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>3.1. Метою вивчення дисципліни є: підготовка висококваліфікованих фахівців, компетентність яких не буде обмежуватись знанням історії, але й риторики, яка є невід’ємним сегментом історичного процесу. Також знання риторики та періодизації є ключем до розуміння історії та причин історичних трансформацій. Знання історії риторики є запорукою розуміння новітньої історії та політичних процесів наших днів.</p> <p>3.2. Найновіші цілі курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розглянути методологію неориторики; - висвітлити феномен риторики як основний інструмент куьтуротворення; - розглянути історію риторики як процес; - опанувати особливості періодизації розвитку риторики у контексті культурно-історичних процесів; - риторика та культурні кризи (занепад культури); - розглянути риторик у контексті революцій впродовж останніх двох століть; - висвітлити вплив риторики на соціальні системи; - риторика і пропаганда; - риторика та соціокультурні процеси поч. XXI ст.; - риторика, неориторика, соціальні комунікації і умовах війни. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>4.1. Загальні компетентності. Упродовж терміну вивчення курсу студенти повинні набути теоретичного та практичного досвіду і оволодіти такими компетентціями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - методологію класичної риторики та неориторики; - періодизація риторики та історичні процеси; - антична риторика та її рефлексії у більш пізніх епохах; - феномен занепаду риторики епохи бароко; - революційні рухи у Європі XIX–XX ст. та місце у них інформаційного інструментарію; - риторика у епоху тоталітарних режимів XX ст.; - відродження риторики; неориторика кінця XX ст.; - риторика початку XXI ст. і політичний процес; - неориторика епохи інтернету; - інформаційна війна; 	

- неориторика з позицій філософської антропології, неосоціології; інформаційна політика.

Фахові компетентності; уміння сприймати та тлумачити історію у контексті історії риторики; бачити роль та місце Риторичної науки у формуванні цивілізацій та культур; бачити системних зв'язок між історичними подіями та текстово-комунікативним тлом.

4.2. **Результати** навчання полягають у поступовому та поетапному досягненні історії риторики; уміння розглянути та тлумачити історію через призму феноменів текстотворення; бачити системні зв'язки між фактами, подіями та текстовим підґрунтям; уміння збирати, аналізувати фактичний матеріалі робити презентації; уміння провадити неуперджені дискусії; володіти етичними, естетичними нормами комунікацій.

5. Організація навчання			
Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		14	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		16	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5	Середня освіта (Історія)	III	вибірковий

Тема, план	Лекція	Практичне заняття	Самостійна робота
Тема 1. Історія та теорія риторики. Методологія сучасної неориторики. 1.1. Риторика у колі інших наукових дисциплін початку XXI століття; 1.2. Неориторика і філософ. антропологія; 1.3. Базові методологічні засади наукової парадигми; 1.4. Періодизація розвитку риторики; 1.5. Риторика та дискурсологія; наратологія, теорія інформаційних полів, політичний дискурс; 1.6. Історія і сучасні освітні процеси. 1.7. Риторика та інформаційна компетентність.	2	2	6
Тема 2. Антична риторика. Основні правила та закони античної риторики. 2.1. Давньогрецька риторична школа; 2.2. Риторична школа софістів (ранній період). Риторично-філософські школи; 2.3. Зародження академічної риторики; 2.4. Риторика Давнього Риму; 2.5. Політична риторика античності як сегмент античної культури; 2.6. Традиції античної риторики у різних періодах розвитку європейської культури.	2	2	6
Тема 3. Риторика Давньої Візантії та Середніх Віків. Політична риторика і європейський простір. 3.1. Традиції античної риторики та культури у епоху Середніх віків. 3.2. Вплив християнської риторики на політичну риторичу Середніх Віків. 3.3. Особливості культури та риторики Візантії, Східної та Західної Європи. 3.4. Відродження академічної риторики та вплив на історію розвитку;	2	2	8

3.5. Риторика в навчальних закладах Європи. Риторика у системі освіти різних країн.			
Тема 4. Риторика Відродження і Просвітництва. Політична риторика у колі інших типів дискурсу. 4.1. Античність, Відродження та європейська риторична традиція; 4.2. Риторика та стилістика – криза риторики; 4.3. Ораторське мистецтво та риторика. 4.4. Політична риторика XVI–XIX ст. 4.5. Макавеллізм у форматі політичної риторики; 4.6. Риторика епохи Просвітництва. 4.7. Риторика в навчальних закладах Європи в XV–XVIII ст. 4.8. Риторика в Острозькій та Києво-Могилянській академіях.	2	2	8
Тема 5. Політична риторика XIX–XX ст. Риторика політичних рухів. 5.1. Політична риторика та ораторське мистецтво у колі інших видів ораторського мистецтва; 5.2. Риторика революцій XIX–XX ст.; 5.3. Риторика тоталітарних режимів; 5.4. Комуністична риторика та риторика фашизму; 5.5. Риторика і масмедійний простір. Риторика і пропаганда. 5.6. Риторика диктатури і демократії. 5.7. Риторика у системі освіти XX ст.	2	2	8
Тема 6. Відродження риторики. Неориторика другої половини XX століття; 6.1. Риторика післявоєнного періоду; 6.2. Відродження класичної риторики та формування нової парадигми; 6.3. Дискурсологія та наратологія поч. XXI ст.; 6.4. Політична риторика поч. XXI ст.; 6.5. Політична риторика епохи інтернету; 6.6. Неориторика і сучасна епоха. 6.7. Риторика, неориторика, комунікація. -6.8. Неориторика у закладах освіти.	2	2	8
Тема 7. Політична риторика XXI ст. Новітні етичні засади формування інформаційного простору; 7.1. Риторика, політична риторика та ЗМІ; 7.2. Політична, дипломатична риторика у контексті політичних протистоянь; 7.3. Міжнародні нормативи та закони у формуванні інформаційного простору; 7.4. Політична неориторика у контексті українського та європейського законодавства; 7.5. Риторико-комунікативна поведінка лідерів країн; 7.6. Риторика міжнародних переговорів політичних риторів та інформаційні війни поч. XXI ст.; 7.7. Політико-неориторичні стратегії поч. XX ст.; 7.8. Культура риторики, комунікації та політичного простору; 7.9. Риторика, неориторика та теорія «комунікативного вчинку». 7.10. Комунікативна поведінка та відповідальність. 7.11. Особистісний інформаційний простір. Комунікативна компетентність.	2	2	8

Тема 8. Риторика в умовах війни. інформаційна війна. 8.1. Російська агресія. Інформаційна агресія. 8.2. Витоки та етнокультурні субстанції комунікативної агресії; 8.3. Комунікативні провокації, фейки (у системі інтернет); 8.4. Комунікативно-інформаційних захист (імуенітет).	2	–	8
---	---	---	---

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною та ЄCTS-шкалою. Оцінювання на основі 100-бальної шкали (Див.: пункт „8.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника). Загальні 100 балів включають: 50 балів за реферативний виклад історії та теорії риторики; 25 балів підготовки презентації та презентація матеріалу на запропоновану тему з проблем сучасної неориторки (політичної) з супутнім аналізом комунікативної поведінки лідерів країн, працівників ЗМІ та ін. на поч. ХХІ століття; 25 балів уміння проводити дискусії, полеміки, вести структуровану етично збалансовану комунікації, коректно формувати текстовий (вербальний) процес.
Вимоги до письмової роботи	Концептуально-конкретне та емпірично-верифіковане висвітлення питань
Семінарські заняття	За 5-ти бальною шкалою
Підсумковий контроль	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50 балів
7. Політика навчальної дисципліни	
Жодні форми порушення академічної не добросчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування у відповідності Положення 1 і Положення 2.	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Абрамович С.Д., Чикарькова М.Ю. Риторика. Львів, 2001. 2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ, 2004. 3. Єрушевич Г.Д., Мельник Я.Г. Вступ до риторики. Івано-Франківськ, 2002. 4. Єрушевич Г.Д., Мельник Я.Г. Логіка та етика. Івано-Франківськ, 2016. 5. Куньч З. Риторичний словник. Київ, 1997. 6. Ліберальний дискурс мас-медіа. Київ, 2011 7. Мельник Я.Г. Спічрайтинг. Івано-Франківськ, 2019. 8. Мельник Я.Г. Помилки у системі традиційної логіки. Івано-Франківськ, 2019. 9. Мельник Я.Г. Прологомени до українського дискурсу. Івано-Франківськ, 2023. 10. Різун В.В. Теорія масової комунікації. Київ, 2008. 11. Сагач Г.М. Риторика. Київ, 2009. 12. Слухай Н.В. Сугестивна лінгвістика: лінгвістичне програмування поведінки людини. Київ, 2011. 13. Томан І. Мистецтво говорити. Київ, 1989. 14. Шкіцька І.Ю. Маніпулятивні тактики позитиву: Лінгвістичний аспект. Київ, 2012 15. Штрамайер. Г. Політика і мас-медіа. Київ, 2008. 16. Янів В. Нариси до історії української етнопедагогіки. Київ, 2006. 	

Викладач к.ф.н., професор Мельник Ярослав Григорович